

Anmeldelse: Klimakrisen udfordrer hele vores samfundsmæssige model

Af Mogens Lykketoft

Dansk klimajournalistikks nestor, Jørgen Steen Nielsen, har skrevet en bog om klimabevægelsen som bør være pligtlæsning for alle beslutningstagere. Vi står overfor en eksistentiel trussel.

Jørgen Steen Nielsen:
Som gjaldt det livet – til den nye klimabevægelse.
2019, Informations forlag,
212 sider.

Jørgen Steen Nielsen er biolog, forfatter og mangeårig miljøjournalist på Information. Han har længe før de fleste været i front om klima og bæredygtighed og har nu samlet et enormt solidt kildemateriale i en fængslende bog. Den burde være pligtlæsning for alle beslut-

ningstagere, der gerne vil medvirke til at realisere den nye danske regerings meget ambitiøse mål om at reducere CO₂-udledningen med 70 procent frem til 2030. Et mål, ingen andre endnu har sat. Forfatteren glæder sig over det gennembrud i folkelig forståelse og politisk ambitionsniveau, der er sket hen over forsommeren 2019's folketingsvalg. Han påpeger imidlertid også den enormt revolutionerende karakter af udfordringerne, som gør det danske mål uhyre relevant, men også ekstremt vanskeligt at nå.

Jørgen Steen Nielsen nævner i øvrigt med rette, at Socialdemokratiets kurs historisk har været noget svingende. Nyrup-regeringen satte med Svend Auken som miljø- og klimaminister høje ambitioner – også i forståelsen af, at store krav til vores egen omstilling giver et godt afsæt for stærke virksomheder på de områder, hvor resten verden også skal finde fremtidens løsninger. I mellemtiden var der

Mogens Lykketoft (f. 1946) er fhv. socialdemokratisk udenrigs-, finans- og skatteminister samt formand for Folketinget. I 2015 var han formand for FN's 70. generalforsamling. Han er uddannet cand.polit. fra Københavns Universitet.

for lidt opmærksomhed. Men nu gør det nye flertal i Folketinget et energisk fremstød, der bygger på den erkendelse, vi faktisk allerede skrev ind i Socialdemokratiets principprogram fra 1977: I fremtiden er der grænser for vækst i kvantitet, men ikke for vækst

] **Beslutningstagerne skal vide, at prisen for tøven kan blive politisk radikaliseret, der varigt sønderlemmer samfundet.**

i kvalitet.

Rundt i verden er engagementet for klimaindsats eksplosivt voksende hos ungdommen, anført og symboliseret af Greta Thunberg; i civilsamfundet, der også var afgørende for, at FN formulerede målene så ambitiøst; hos borgmestrene i verdens største byer og masser af store virksomheder, investeringsfonde og pensionskasser.

Men vi står også over for en eksistentiel trussel, der kan forpæste vores børnebørns tilværelse med uoverskuelige forandringer i menneskers, dyr og planters livsmuligheder og udløse enorme omkostninger til at imødegå truslerne såvel som folkevandringer og konflikter i en skala, som vi næppe selv med den bedste vilje har fantasi til at forestille os. Som FN's generalsekretær siger, går klimaforandringerne hurtigere end vi gør. Vi lever ikke op til de forpligtelser, vi påtog os for fire år siden. Det er den rige verden, der har pumpepet langt mest klimagas ud, men det er i de fattige lande, konsekvenserne af den globale opvarmning rammer hårdt og uddyber de i forvejen afgrundsdybe skel i velstand. Derfor er det også os, der skal gøre langt den største del af

indsatsen mod klimaforandringen.

Paris-aftalen sigter mod at stabilisere klimaet på højst +1,5 grad i global temperaturstigning i forhold til før industrialiseringen. Men den grænse vil vi med uændret adfærd passere om meget få år. Vi ser, hvor meget vilde-

re og mere destruktivt vejr vi allerede oplever, som resultat af 200 års stadig voldsommere udstødning af klimagasser. Virkningen kan

blive tredoblet i løbet af dette århundrede, fordi menneskenes antal og forbrug af fossile brændstoffer er mangedoblet. Videnskaben frygter nye spring i den globale opvarmning, når permafrosten forsvinder og metangas slippes løs i uoverskuelige mængder, og havenes vandstand kan stige med afsmeltningen fra polerne, hvor temperaturerne stiger mere end gennemsnittet på kloden.

Socialt ansvarlige løsninger

Jørgen Steen Nielsen gør meget ud af den helt afgørende forudsætning for, at demokratierne bliver i stand til at handle tilstrækkeligt mod klimaforandringen: Løsningerne skal være socialt retfærdige. Frem til nu har demokratierne ikke for formålet at tage et opgør med den stigende ulighed: Fattigdommen er stigende, og den sociale tryk undergraves, samtidig med at der udfoldes en grænseløs grådighed hos dem i toppen af erhvervslivet, der forgylder sig selv med ufattelige lønninger og flygter med formuerne til skattely. Politisk besluttede skattelettelser i toppen har yderligere skærpet uligheden. Derfor har flere og flere mistet troen

på de demokratiske systemers evne til at løse de eksistentielle problemer, både for menneskehedens fremtid og for fattige mennesker i nutiden. Frankrigs præsident Emmanuel Macron har allerede lært, hvor galt det kan gå, hvis man banker prisen på benzin og diesel i vejret uden at lette byrden for klimaindsats fra den person mand, der for eksempel bor på landet, kun kan finde arbejde i storbyen, ikke har adgang til kollektiv trafik og endnu ikke har råd til en el-bil. Den sociale byrdefordeling skal være langt mere fair, hvis vi skal have tilslutning til den nødvendige afvikling af fossile brændsler frem mod 2050. Ellers får man gule veste og højreradikale nationalistiske reaktioner, der lammer både klimaindsatsen og det nødvendige internationale samarbejde.

Hvis demokratiet skal overleve de vældige udfordringer, har vi – understreger Jørgen Steen Nielsen – brug for politikere, der går massivt op mod både klimakrise og social ulighed. Opgaven er på rekordtid at gennemføre en revolutionerende omlægning til fossilfri produktion, enorm energi-effektivisering, massiv indsats for genbrug og gigantisk skovrejsning. Det kan kun lykkes med folkelig forståelse og fair byrdefordeling – kombineret med en vældig teknologisk udvikling. Der findes ikke et enkelt teknologifix, der ordner det hele. Det lykkes kun, hvis der er politisk vilje og folkelig forståelse for at ændre rammevilkårene for markedet, så den rigtige

adfærd belønnes, og den gamle, skadelige adfærd i produktion og forbrug bliver enten fordyret eller bortreguleret. Det er en vældig udfordring til liberal frihedstrang og neoliberal økonomisk tænkning, der grundlæggende har hvilet på den opfattelse, at ressourcerne var ubegrænsede og fordelingen derfor var underordnet. Nu ved

Vi står også over for en eksistentiel trussel, der kan forpæste vores børnebørns tilværelse med uoverskuelige forandringer.

vi, at muligheden for at bruge og afbrænde ressourcer ikke er ubegrænset, og at vi derfor må have meget mere fokus på at fordele ressourcerne rimeligt.

Fordi det er fair, og

fordi alternativet er voldsomt stigende social ustabilitet, konflikt og måske demokratiets forlis.

Egentlig er det indlysende, men alligevel vil mange af dem, der tjener mest på de nuværende tilstande, kæmpe indædt imod. Mange steder i den vestlige verden er de superrige så magtfulde, at de har kunnet købe sig uforholdsmæssig megen politisk indflydelse. Derfor kan man med nobelpristageren Joseph Stiglitz spørge, om man kun har den bedste regering, der kan købes for penge!

Vigtigt med modstand og oplysning

Den danske repræsentant for velhaverinteresserne, tænketanken CEPOS, præsenterer falske regnestykker, når de fortæller, at det er alt for dyrt i form af højere skatter at handle drastisk mod klimaforandringen nu. De fortrænger, fornægter og fortier, hvor meget dyrene det bliver bagefter, hvis vi lader stå til nu. Det er et forklaringsproblem, at

vi ikke står ved en afgrund, men bare er tæt ved uafvendeligt at glide ned ad en skrænt. Det stadig for let at fornægte.

Derfor er det så vigtigt, at ungdommen fører an – også med nødvendig civil ulydighed. Beslutningstagerne skal vide, at prisen for tøven kan blive politisk radikaliserende, der varigt sønderlemmer samfundet.

Derfor skal børn undervises om den akutte klimakrise og opdrage deres forældre.

Derfor er det så vigtigt med kraftfuld public service, der kan tilbagevise klimafornegeterne.

Derfor skal man være åben over for alle initiativer, der kan forbedre borgernes bevidsthed og demokratiets handlemuligheder. Jørgen Steen Nielsen sætter i sin bog lys på idéen om en borgerforsamling, der er udvalgt ved

lodtrækning og som borgerligt ombud blandt et tværsnit af befolkningen, der er repræsentative i alder, køn, egn og profession. Et sådant 'borgerting' skulle udrustes bedst muligt med sagkyndig bistand til at foreslå parlamentet de nødvendige initiativer.

Forestillingen er, at det kunne give momentum til de nødvendige politiske beslutninger, hvis de blev drevet frem af borgere, som flertallet bedre kan identificere sig med end den såkaldte politiske elite. Måske. I hvert fald skal meget bredere grupper af befolkningen blive aktivister, hvis det, der spirer hos en engageret ungdom, kan få styrke og tempo nok. Læs Jørgen Steen Niensens bog og bliv bekræftet i alvoren.

○○○